

СИСТЕМА ПРИНЦИПІВ ЗДІЙСНЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Татаренко Анастасія,
студентка групи МгЗП-22
Інституту права та сучасних технологій
Київського національного університету технологій та дизайну

Вступ. Статтею 29 Конституція України надає кожній особі право на професійну правничу допомогу [1]. Крім того у частині 1 статті 131-2 Конституції України також проголошено існування в Україні адвокатури – як одного з основних правових інститутів, головним завданнями якої є надання правничої допомоги. Якість діяльності адвокатури свідчить про стан демократії в державі.

Мета роботи є розкриття сутності та системи принципів здійснення адвокатської діяльності.

Результати дослідження. На думку науковців адвокатська діяльність по суті є дуальною. «Адвокатура – єдина організація, яка виконує державну (публічно-правову) функцію і не є при цьому державним органом. Адвокатура, навпаки, зберігає незалежність від держави» [2]. Мається на увазі система принципів адвокатської діяльності, яка складається з двох груп: правові та морально-етичні принципи.

Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року (далі ЗУ Про адвокатуру та адвокатську діяльність) регламентовано поняття адвокатської діяльності. Стаття 1 ЗУ Про адвокатуру та адвокатську діяльність, закріплює адвокатську діяльність як «незалежну професійну діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту» [3].

ЗУ Про адвокатуру та адвокатську діяльність закріплюються головні принципи та засади, якими зобов'язані керуватися адвокати під час здійснення своєї професійної діяльності [3]:

- 1) адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів;
- 2) адвокат України здійснює адвокатську діяльність на всій території України та за її межами, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України або законодавством іноземної держави;
- 3) адвокат може здійснювати адвокатську діяльність індивідуально або в організаційно правових формах адвокатського бюро чи адвокатського об'єднання (організаційні форми адвокатської діяльності);
- 4) адвокат іноземної держави здійснює адвокатську діяльність на території України відповідно до цього Закону, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

В юридичній науці принцип верховенства права визначається як фундаментальний - такий, на основі, якого створюються і в рамках якого існують всі інші юридичні правила і принципи, норми поведінки, нормативно – правові документи [4,5,6].

В діяльності адвокатів принцип верховенства права проявляється в конкретних діях адвоката, який має надавати послуги і захищати своїх клієнтів виключно законними способами, виборювати права і свободи підзахисних методами і засобами, які визначені чинним законодавством України та міжнародно - правовими актами, ратифікованими Україною.

Щодо принципу законності в адвокатській діяльності, то на законодавчому рівні статтею 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» принцип законності визначається як основоположний в організації та діяльності адвокатури. Крім того, майбутній адвокат,

складаючи присягу адвоката України приймає принцип законності як професійний обов'язок, що передбачено цим Законом [3].

Крім того, принцип законності в діяльності адвоката регламентуються і Правилами адвокатської етики, затвердженими Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 року (далі Правила) [7].

Так, в статті 7 Правил «У своїй професійній діяльності адвокат (адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язаний використовувати всі свої знання та професійну майстерність для належного захисту й представництва прав та законних інтересів клієнта, дотримуючись чинного законодавства України, сприяти утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності. Адвокат не має права в своїй професійній діяльності вдаватися до засобів та методів, які суперечать чинному законодавству або цим Правилам». Таким чином професійна діяльність адвоката не може суперечити чинному законодавству. Стаття 8 Правил декларує принцип законності як обов'язок адвоката у своїй професійній діяльності виходити з переваги інтересів клієнтів. Додатково зазначимо, що в статті 9 Правил вказано, що у разі, якщо інтереси клієнта суперечать власним інтересам адвоката, він не може представляти, захищати його чи надавати правову допомогу. Таким чином, інтереси клієнта завжди для адвоката є першочерговими, а засоби захисту, які обирає адвокат повинні бути виключно законними [7].

Відповідно статті 6 Правил, «специфіка цілей і завдань адвокатури визнає як необхідну умову належного здійснення адвокатської діяльності максимальну незалежність адвоката у виконанні своїх професійних прав і обов'язків, що передбачає його свободу від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання в його діяльність з надання правової допомоги, здійснення захисту або представництва клієнта, зокрема з боку державних органів, політичних партій, інших адвокатів тощо, а також від впливу своїх особистих інтересів. З метою дотримання цього принципу незалежності в своїй професійній діяльності адвокат зобов'язаний протистояти будь-яким спробам посягання на його незалежність, бути мужнім і принциповим у виконанні своїх професійних обов'язків відстоюванні професійних прав, гарантій адвокатської діяльності та їхньому ефективному використанні в інтересах клієнтів».

Згідно Стандартів незалежності юридичної професії Міжнародної асоціації юристів незалежність адвокатури є «найважливішою гарантією захисту прав людини і є необхідною умовою для ефективного й адекватного доступу до юридичних послуг. Для встановлення і підтримки правопорядку адвокатура має бути незалежною при виконанні своїх професійних обов'язків, тобто без неправомірних обмежень, прямого або непрямого тиску чи втручання. Адвоката не варто ототожнювати з владою. А щодо юристів, які, надаючи правову допомогу, фінансуються повністю або частково за рахунок державних коштів, то вони повинні користуватися гарантіями професійної незалежності таким шляхом: 1) подібні програми або організації довіряються незалежному правлінню, який здійснює контроль над політикою, бюджетом та персоналом; 2) визнання того, що, служачи справі справедливості, первинним для адвоката є зобов'язання перед клієнтом, в процесі представлення якого адвокат першочергово повинен керуватися відповідно до своєї совісті та професійного судження [8].

Таким чином, принцип незалежності в діяльності адвоката зазвичай означає його абсолютну незалежність і відсутність будь-якого впливу на нього, пов'язаного із зовнішнім тиском.

Наступним важливим принципом здійснення адвокатської діяльності виступає принцип професійної конфіденційності. У Загальних принципах правової професії, прийнятих Міжнародною асоціацією юристів 20 вересня 2006 року, зазначається, що відповідно принцип кон-

фіденційності правник завжди повинен зберігати конфіденційність і йому повинна бути надана можливість захищати її щодо поточних справ чи колишніх клієнтів, якщо інше не вимагається чи не дозволено законом, або, якщо це дозволено, рішенням клієнта [9, с. 2].

Принцип конфіденційності по відношенню до діяльності адвокатів реалізовується в нормативному просторі України регламентацією поняття адвокатської таємниці [3,7].

Конфіденційність як принцип адвокатури становить сукупність правоположень, що визначають механізм дотримання адвокатської таємниці, захисту персональних даних особи та інших видів інформації з обмеженим доступом у процесі здійснення адвокатської діяльності, а також кваліфікаційного, дисциплінарного та інших видів проваджень у системі органів адвокатського самоврядування [10].

Таким чином, принцип конфіденційності означає обов'язок адвоката не розголошувати визначену законом чи іншим правовим актом інформацію, яка стосується клієнта, або інформацію, яка характеризується, у першу чергу, обмеженістю доступу до неї певного кола осіб.

Наступним є принцип уникнення конфлікту інтересів. Конфлікт інтересів – суперечність між особистими інтересами адвоката та його професійними правами і обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання адвокатом його професійних обов'язків, а також на вчинення чи не вчинення ним дій під час здійснення адвокатської діяльності [3].

Справедливість, як принцип адвокатської діяльності є практичною реалізацією адвокатом критеріїв моралі у заходах щодо здійснення захисту. Крім цього, обов'язки адвоката в разі надання їм юридичної допомоги безплатно у випадках, передбачених законодавством, не повинні відрізнятися якістю від обов'язків, якщо юридична допомога надається за гоно-
рар» [1].

Висновки. Таким чином, принципи адвокатської діяльності є складовими, що визначають загальні правила діяльності адвокатів, як суб'єктів правозахисної діяльності.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Подоляка А.М. Захист прав і свобод громадян засобами адвокатури. Форум права. 2009. № 1. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2009-1/09pamgza.pdf>.
3. «Про адвокатуру»: Закон України // ВВР України. – 1993. – № 9.
4. Довгерт А. С. Дія принципу верховенства права у сфері приватного права. <http://univer.km.ua/visnyk/1289.pdf>
5. Dicey A.V. Introduction to the Study of the Law of the Constitution. - Indianapolis: Liberty Classics, 1982. - P. 102, 114.
6. Верховенство права як шлях до правової гармонії в Україні / Ю. Оборотов // Вісник Національної академії прокуратури України. - 2008. - № 4. - С. 5-11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2008_4_3.
7. Правила адвокатської етики. Затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17>.
8. Стандарти незалежності юридичної професії МАЮ http://www.ibanet.org/About_the_IBA/IBA_resolutions.aspx.

Науковий керівник Фастовець Наталія, кандидатка наук з державного управління, доцента, доцентка кафедри приватного та публічного права Інституту права та сучасних технологій Київського національного університету технологій та дизайну.